

kommunale sygehuse, herunder de psykiatriske afdelinger, ligesom styrelsen fører et særligt tilsyn med den sundhedsfaglige virksomhed, der udføres af sundhedsvæsenets personale. Lokalt varetages tilsynet i vidt omfang af de statslige embedslægestitutioner.

Endelig er der af Folketinget i henhold til grundlovens § 71, stk. 7, nedsat et tilsyn, som består af 9 medlemmer, og som har til opgave at føre tilsyn med behandlingen af administrativt frihedsberøvede personer, herunder tvangsindlagte og tvangstilbageholdte patienter.

2. Generelle synspunkter

2.1. Lovforslaget bygger i overensstemmelse med indstillingen fra udvalget vedrørende sindslidendes retsstilling på det grundsynspunkt, at anvendelse af tvang i forbindelse med indlæggelse, ophold og behandling på psykiatrisk afdeling skal forebygges og undgås i det omfang, det af hensyn til patientens eget eller andres liv, helbred og velfærd overhovedet er muligt, men at tvang på den anden side ikke helt kan undværes på dette område. Ved tvang forstås i denne sammenhæng tvangsindlæggelse, tvangstilbageholdelse, tvangsbehandling, tvangsfiksering og beskyttelsesfiksering samt anvendelse af visse former for fysisk magt.

Om de etiske synspunkter, der ligger til grund for, at det findes acceptabelt i visse tilfælde at anvende tvang inden for psykiatrien, kan der henvises til side 205 ff og side 279 i betænkning nr. 1068/1986.

Udvalget har indgående overvejet, om den nødvendige lovregulering af en sådan tvang bør ske i form af en særlig lov, der helt eller delvis bygger på sindssygdomsbegrebet, eller om der er mulighed for en anden løsning, herunder en samlet lovregulering af alle former for administrativt frihedsberøvelse.

Et forslag til folketingsbeslutning om dette spørgsmål blev fremsat og drøftet i Folketinget i foråret 1983. Der henvises til forslag til folketingsbeslutning (B 71) om forberedelsen af en revision af sindssygeloven, Folketingstidende 1982/83, Folketingets forhandlinger sp. 8435 ff og tillæg A, sp. 3255 ff.

Udvalget har gjort rede for sine overvejelser i kapitel 5 i principbetænkningen om tvang i psykiatrien (betænkning nr. 1068/1986), s. 150 ff, der skal ses i sammenhæng med udvalgets behandling af psykosebegrebet og dets anvendelse i retlig sammenhæng s. 187 ff.

Heri har udvalget bl.a. foretaget en gennemgang af argumenterne for at afskaffe henholdsvis for at bevare en særlovgivning og har i den forbindelse bl.a. opregnet en række eksempler på lovbestemmelser om administrativt bestemt frihedsberøvelse i dansk lovgivning. Udvalget udtaler (s. 184 f), at det efter udvalgets opfattelse ikke vil være muligt på en retsteknisk forsvarlig måde at opstille ét fælles sæt af materielle betingelser for alle former for administrativt bestemt frihedsberøvelse.

Udvalget tager afstand fra tanken om at opgive sindssygdom som et centralt kriterium til afgrænsning af den personkreds, der kan frihedsberøves på psykiatrisk afdeling. Udvalget henviser herved til, at de materielle betingelser for frihedsberøvelse af retssikkerhedsmæssige grunde bør være specifikke og sættes i relation til de præcise formål eller bestemte hensyn, som den enkelte lov forfølger. Overordnede generelle kriterier bliver let ubestemte og indholdsløse, hvis de skal dække over de forskelligartede områder, hvor frihedsberøvelse som nødværge- eller nødretsforanstaltning kan komme på tale, ligesom det i sidste instans som følge af kriteriernes vaghed vil være vanskeligt for domstolene at påse, om betingelserne for frihedsberøvelse er opfyldt. Udvalget konkluderer på den baggrund, at hensynet til retssikkerheden gør ét fælles regelsæt særdeles betænkeligt.

Justitsministeriet er enig i udvalgets opfattelse, hvorefter en særlig lovgivning på dette område er såvel retssikkerhedsmæssigt mest betryggende som retsteknisk mest hensigtsmæssig.

Der kan i den forbindelse være grund til at fremhæve, at det ikke kun er selve den frihedsberøvende tvang, der er behov for at regulere. Der må også udformes bestemmelser, der fastlægger betingelserne for og fremgangsmåden i forbindelse med tvangsbehandling, bæltefiksering m.v. Det må derfor også af den grund anses for rigtigst, at der udarbejdes en særlig lov til regulering af al tvang i forbindelse med indlæggelse, ophold og behandling på psykiatrisk afdeling.

2.2. Ud over at skabe den fornødne hjemmel til en vis begrænset adgang til tvangsanvendelse og at opstille et sæt af retsgarantier til kontrol og efterprøvelse heraf indeholder lovforslaget som en vigtig bestanddel en række bestemmelser, der – ud over den begrænsning, som følger af selve tvangskriterierne, jf. nedenfor pkt. 3–5 – har til formål at *begrænse eller om muligt forebygge tvangsanvendelse*.

Udvalget vedrørende sindslidendes retsstilling har indgående drøftet, hvorledes man i videst mu-